

เทศน์เช้า วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

วันนี้วันพระ เห็นไหม วันปกติเราทำมาหากิน เกิดมาในชาติหนึ่งนะ “ชาติปี ทุกขา การเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง” การเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่งแต่ปฏิเสธการเกิดไม่ได้หรอก มันต้องเกิดเพราะเรามีจิตนะ จิตมันไม่เคยตาย มันจะเกิดต่อไปตลอดไป

คำว่าเกิด.. เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดต่างๆ ใครจะปฏิเสธว่าไม่มี? นั่นมันเรื่องของเขา แต่เรื่องการเกิด เห็นไหม ชาติปี ทุกขา ชาติการเกิดเป็นทุกข์อย่างยิ่ง เพราะ! เพราะมีการเกิดขึ้นมาแล้วมีสถานะใช่ไหม? ต้องทำมาหากิน อย่างน้อยๆ ต้องสุคติมหายใจ ขาดลมหายใจไม่ได้ เราต้องดำรงชีวิตไป ในเมื่อเกิดมาแล้วต้องดำรงชีวิตไป การดำรงชีวิตนี้สถานะนี้มันต้องรองรับไป ทีนี้พอรองรับไปมันก็มีบุญกุศล บาปอกุศล

บุญกุศล เห็นไหม มีบุญกุศลแล้วมันจะไม่ทุกข์ไม่ยากหรือ? บุญกุศลก็ทุกข์ก็ยากนะ เวลาเรานั่งสมาธิภาวนากันนะเราทำกันจริงจังขนาดไหน? พอบอกว่ามีบุญกุศลมา เราก็คิดว่าบุญกุศลมันจะลอยมา มันจะได้มาฟรีๆ ใจ ในโลกนี้ไม่มีสิ่งใดได้มาฟรี เพราะอะไร? เพราะสิ่งที่ดีกว่านี้ยังมีอยู่ เห็นไหม บุญกุศลที่ละเอียดขึ้นไป มีความลึกซึ้งเข้าไป มันมีเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป เราจะไม่มีการสิ้นสุดการบริหารจัดการหรอก ในเมื่อมีชีวิตอยู่ มันต้องบริหารจัดการไปจนกว่าจะหมดอายุขัย พอหมดอายุขัยมันก็เกิดใหม่ๆ ต่อไป การเกิดใหม่มันก็บริหารจัดการตลอดไป

การบริหารจัดการ ถ้ามันเป็นความชอบธรรมนี่มันดีทั้งเรา ดีทั้งเขา ดีทั้งทุกๆ คน ดีไปหมดเลย แต่ถ้าความไม่ชอบธรรม เห็นไหม เราได้ผลประโยชน์เหมือนกัน เราไม่ชอบธรรมเพราะเราคดเราโกง เราคดในข้ออะไรในกระดูก เราแสวงหาผลประโยชน์ของเรา เราทำของเราได้ทั้งนั้นแหละ นี่เพราะมนุษย์

สัตว์มันต่อสู้กันด้วยเขี้ยวด้วยเล็บ ด้วยกำลังของมันนะ มนุษย์ต่อสู้กันด้วยปัญญา ล่อกัน ล่อหลอก คูลี กลอุบายวิธีการ อุบายการยกทัพจับศึก เขาใช้เล่ห์ เขาใช้กล ไม่ได้ด้วยเล่ห์ก็เอาด้วยกล ไม่ได้ด้วยมนต์ก็เอาด้วยคาถา ไม่ได้ด้วยคาถาถึงเอาด้วยกำลัง เห็นไหม สิ่งนี้มนุษย์มีปัญญา

ความที่มีปัญหาขึ้นมาเนี่ยเราว่าปัญหาของเรา ถ้าเราว่าปัญหาของเราได้ฝึกฝนของเรา ตั้งสติแล้วฝึกสมาธิ ถ้ามีสติมีสมาธิขึ้นมา ความคิดต่างๆ เรามีเหตุมีผล ถ้าไม่มีสติ หรือเราคิดโดยอารมณ์ความรู้สึก มันไม่มีเหตุมีผล มันไปตามอารมณ์ความพอใจ

นี่เราฝึกสติ ถ้าปัญญามันเกิดขึ้นมา เราเอาตัวเราเองไว้ในอำนาจของเราไว้ก่อน ถ้าไว้ในอำนาจของเราไว้ก่อน เห็นไหม ในสังคมเวลามีวิกฤติ เขาต้องการคนกล้าหาญ เขาต้องการคนนิ่ง เขาต้องการคนมีปัญญา ถ้าเราฝึกของเรา เราสู้ของเรา เราไม่เป็นเหยื่อของสังคม คุณิเวลารวมผลกัน คนมามากมาย คนมีความรู้ คนมีความคิดต่างๆ แต่เขาไม่มีโอกาสแสดงออกนะ

ถ้ามีโอกาสดังออกแล้ว การแสดงออกของเรามีคนเชื่อถือศรัทธาขนาดไหน? ถ้าการแสดงออกของเรามีคนเชื่อถือศรัทธา การแสดงออกนั้นมันก็เป็นประโยชน์ขึ้นมา เห็นไหม แต่การแสดงออกของเราไปไม่มีคนเชื่อถือศรัทธา อันนั้นมันมาจากไหนล่ะ? คุณิบางคนน่าเชื่อถือ บางคนไม่น่าเชื่อถือ บางคนมีปัญหาแต่ไม่น่าเชื่อถือเลย บางคนมันไม่มีปัญหาเลย แต่ทำไมคนไปเชื่อถือเขา

เวลาพระอรหันต์ตรัสรู้ขึ้นมาแล้ว ตรัสรู้ธรรมขึ้นมายังมีเอตทัคคะแต่ละแนวทาง แล้วแต่อำนาจวาสนาของคนสร้างมาแตกต่างกันไป การสร้างมาคือการสร้างมาอย่างนั้น แต่! แต่ในคุณงามความดี ความดีโดยชอบ เราต้องทำตามความชอบธรรมของเรา ถ้าเราเกิดมาสังคมมันจะหมุนเวียนไปตลอดเวลา

เวลาที่สังคมมันกำลังเจริญ เห็นไหม คุณิเรามาคิดกันตอนนั้นนะ เราไม่คิดถึงสมัยพุทธกาล สมัยพุทธกาลสังคมไม่เป็นแบบนี้หรอก เพราะสังคมนี่การเจริญทางวิทยาศาสตร์ยังไม่เจริญ การเป็นอยู่เป็นธรรมชาติทั้งนั้นแหละ นี่สิ่งที่เป็นการแสดงออกมันแสดงออกโดยธรรม จะเล่ห์เหลี่ยมขนาดไหนมันก็แสดงออกไม่ได้ตามสัจจะความจริง

ในปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมันเจริญ การแสวงหาของเขาด้วยความสะดวกสบายของเขา เทคโนโลยีเขาเอามาใช้ประโยชน์ของเขา เขาเอามาล้อมหาหลอกกันได้นะ แต่ถ้าเราใช้ปัญญาของเรา สมัยพุทธกาล เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์อนาคตไว้ เราก็ว่ามันจะเป็นไปไม่ได้เลย

แล้วในสมัยปัจจุบันนี้เราเห็นนะ เห็นเขาไปวัดไปวา ไปคบบัณฑิต คนมีแต่ความช่วยเหลือกัน คนเจือจางกัน คนคุยกัน ปรีกษาหารือกันแต่เรื่องความจะพ้นจากทุกข์ เห็นไหม เราก็คิดว่าศาสนาจะเจริญอย่างนี้ตลอดไป

ก่อนหน้านั้นนะ เวลาหลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์ ท่านออกค้นคว้าของท่าน พระเขาไม่ทำกันแล้วไง ไม่ทำกันเพราะอะไร? เพราะความคิดของคน เห็นไหม ความสำนึกของพระ ความสำนึกของนักรบ นักรบว่า มรรค ผล นิพพานมันหมดแล้ว หมดแล้วเพราะอะไร? เพราะเราอ่อนแอ เราอ่อนแอนะ เราไม่มีสติ เราไม่มีจุดยืนของเรา เห็นไหม เหมือนในสังคมเวลาที่เขาต้องการคนกล้าหาญ เขาต้องการคนจริง ในสังคมของสงฆ์ เวลาคนเขาไม่เชื่อถือกัน ศาสนามันเสื่อมมันเจริญ มันเจริญที่ไหนล่ะ? มันเจริญในหัวใจ เจริญจากความนึกคิด เจริญจากสามัญสำนึก

ถ้ามีความสำนึก เห็นไหม หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านค้นคว้าของท่านนะ หลวงปู่เสาร์ ท่านบวชอยู่ตั้งนาน ตั้งเป็นสิบๆ ปีนะ ท่านก็อยู่วัดของท่าน ท่านก็อยู่พรรษาของท่าน แต่พอมีครูบาอาจารย์ของเราเผยแผ่ไป หลวงปู่เสาร์ท่านอุตติใหม่ หลวงปู่มั่นท่านถึงบวชกับหลวงปู่เสาร์ พอบวชขึ้นมาแล้วนี่ออกแสวงหา

ออกแสวงหานะ ออกธุดงค์ ออกแสวงหา ชาวบ้านเขาไม่เคยเห็น เขาไม่เห็นด้วย ความที่ไม่เห็นด้วยเพราะอะไร? เพราะมันฝืนกับความรู้สึก ความรู้สึกนะ ความเป็นไปของสังคม สังคมก็แตกต่างแล้ว เพราะอะไร? เพราะเขาอยู่กันสุขสบาย ใ้หนีไปทรมานตนทำไม? ทรมานแล้วมันได้ประโยชน์อะไรขึ้นมา?

ความฝืนของสังคมก็อย่างหนึ่ง ความฝืนของความรู้สึกจากภายใน เพราะเรานี่ ความคิดของเรา ความรู้สึกของเรา เราไม่พอใจของเรา เราเห็นคนทำตรงข้ามกับเรา มันจะหาข้อโต้แย้งหาต่างๆ เห็นไหม นี่แม้แต่สังคมภายนอก สังคมคือความเป็นอยู่ของสังคม ศีลธรรมจริยธรรมมันก็ขัดแย้งกับเขา ความรู้สึกนึกคิดใจ บอกว่าศาสนาหมดแล้ว มรรค ผล นิพพานไม่ต้องพูดถึงหรอก มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าองค์เดียว ใครจะไปทำได้ ใครจะทำถึงสิ่งนั้นได้

แต่คนมีอำนาจวาสนา เห็นไหม รื้อค้นขึ้นมา รื้อค้นแล้ววางมาเป็น ๒ ชั่วโมงคน หลวงปู่มั่นนิพพานตั้งแต่ปี ๒๒ แล้วครูบาอาจารย์เรานี่นิพพานไปเรื่อยๆ แล้วเราเป็นรุ่นที่ ๓ รุ่นที่ ๔

แล้วรุ่นที่ ๓ รุ่นที่ ๔ มันก็มีความแตกต่าง มีความคิดต่าง วิธีการต่างๆ ความคิดต่าง แล้วเราจะเอาสิ่งใดเป็นการประพาศปฏิบัติล่ะ? นี่ความคิดต่าง

สังคัมเจริญขึ้นมาจากผู้รู้จริง ถ้ามีผู้รู้จริงมันมีความรู้จริง ความจริงกับความจริงมันเข้ากันแล้วในหัวใจมันเป็นความปลอม ความปลอมของเรา เราศึกษามาเราเชื่อถือของเราได้ไหม? เราเชื่อถือเราก็ไม่ได้ เราเชื่อความคิดเราก็ไม่ได้ เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาว่าธรรมะๆ เป็นอย่างนั้น แล้วธรรมะเป็นอย่างนั้นเราจะรู้ได้อย่างไร?

เรารู้ได้อย่างไรมันก็เป็นสัญญาอารมณ์ของเรา มันเป็นตรรกะ มันเป็นวิปัสสนิก มันนึกกันขึ้นมาแล้วมันเป็นจริงไหมล่ะ? มันไม่เป็นจริงเพราะอะไร? เพราะมันแก้ความสงสัยเราไม่ได้ มันแก้ความหมักหมมของใจเราไม่ได้ ถ้ามันแก้ได้ขึ้นมา มันถอนออกไป เหมือนเราเลย สิ่งที่เราผูกพันของเราไว้ แล้วเราปลดเปลื้องออกไปเราไม่รู้ได้อย่างไร? เราต้องรู้ทั้งนั้นแหละ

แล้ววิธีการปลดเปลื้องเราจะปลดเปลื้องอย่างไร? ทำอย่างไร? มรรคญาณมันเกิดอย่างไร? เห็นไหม คนรู้จริงแล้วมันวางรากฐานมา คนรู้จริงแล้วเขาไม่เชื่อจะทำอย่างไร? สังคัมส่วนใหญ่เขาไม่เชื่อ แต่สังคัมส่วนน้อยคนที่มีความวิภาวะ วิภาวะคือจิตใจที่มันมีความสำนึก มีความต้องการ มีการแสวงหา มีการแสวงหาแล้วทำสิ่งต่างๆ ขึ้นมา เห็นไหม

นี่ถึงบอกว่า รูปธรรมอันหนึ่ง นามธรรมอันหนึ่ง รูปธรรมมันเป็นศีลธรรมจริยธรรม นี่รูปธรรมที่เป็นประเพณีวัฒนธรรม แต่ถ้าคนได้ใช้ปัญญาได้วิเคราะห์หิวัจยะ สิ่งนั้นมันจะให้ประโยชน์กับเรา ทำไม่ถึงทำอย่างนั้นล่ะ? เราว่าทำอย่างนั้นจะได้บุญอย่างนั้น ทำอย่างนั้นจะได้บุญอย่างนั้น แล้วมันจะได้บุญอย่างนั้นจริงหรือเปล่า?

บุญมันคืออะไร? นี่เขาถามว่าบุญมันคืออะไร? บุญมันคือวัตถุสิ่งของที่มันได้มาหรือ? บุญมันคือความสุขใจนะ คุณถ้าบุญมันเป็นวัตถุสิ่งของ เห็นไหม แล้วพระนี่ไม่มีบุญเลย เพราะพระมีบริวาร ๘ พระไม่มีสมบัติส่วนตัวเลยนะ แล้วเอาบุญมาจากไหนล่ะ? ไม่มีสมบัติ ไม่มีอะไรคิดเนื้อติดตัวเลย แล้วบุญกุศลความสุขมันมาจากไหน?

ความสุข เห็นไหม สุขมันเกิดจากการที่ไม่มี การที่มันเป็นความปล่อยวางต่างหาก แล้วชีวิตมันที่อยู่ของมันได้ แต่ถ้าความสุขของมันคือวัตถุ ข้าวของเงินทอง ความสุขสิ่งนั้นถ้าคนดิใช้

นะ คนถ้ามีคุณธรรมใช้มันเป็นประโยชน์นะ คนถ้าไม่มีคุณธรรมใช้ซะ อย่างน้อยเด็กๆ ที่ใช้เงินฟุ่มเฟือย ทำให้เขาเสียนิสัยไป

เงินมันเป็นบุญหรือ? เป็นบุญทำไมทำให้คนเสียได้ล่ะ? เงินทำไมทำให้คนเป็นคนดีได้ล่ะ? เราแสวงหาเงินทองมาเพื่อประโยชน์กับเรา เป็นประโยชน์ใช้สอยในปัจจุบันเครื่องอาศัยของเรา ถ้าใจเรามีคุณธรรม เห็นไหม เราช่วยเหลือเจือจานสังคมได้ เราช่วยเหลือคนตกทุกข์ได้ยากได้ เพราะเงินมันแลกเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยได้

คนที่มีคุณธรรมในหัวใจ เงินมันก็เป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็นประโยชน์ มันก็เป็นประโยชน์ จากบุญกุศล มันก็เป็นประโยชน์จากสามัญสำนึกของใจต่างหาก สามัญสำนึกของใจ เห็นไหม เราจะบกพร่องสิ่งใดก็แล้วแต่ แต่หัวใจเราเข้าใจ เราเข้าใจแล้วมันปล่อยวาง

เหมือนการเดินจงกรมเลย เดินจงกรมถ้าเราคิดถึงว่าเป็นหน้าที่การงานมันน่าทุกข์นะ เดินไปเดินมา ดากแดดตากฝนให้ได้เหงื่อไคลมา แล้วมันได้บุญมาตรงไหน? มันได้บุญอย่างไร? มันมีแต่การลงทุนลงแรง มันเป็นบุญตรงไหน? มันเป็นบุญตรงมันทำแล้วมันปล่อยวาง มันฟรีเครื่องมันหมุนเต็มที่แล้วมันปล่อยวาง เห็นไหม มันเกิดจากหัวใจ หัวใจมันปล่อยวางเข้ามา มันก็ต้องลงทุนลงแรง

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราทำมา ทำมาแล้วมันเป็นประโยชน์อะไรกับเรา มันก็เป็นประโยชน์กับความรู้จริงของเรา มันก็เป็นประโยชน์ปล่อยวางจากภายใน มันปล่อยวางจากภายใน ปล่อยวางจากภายใน

ปล่อยวางเป็นความจริงหรือยัง? ปล่อยวางเป็นการฝึกฝนนะ เป็นการเห็นโทษของมัน อะไรเป็นโทษล่ะ? ถ้าสิ่งที่มีมันหมักหมมเป็นโทษ.. โทษคืออะไร? โทษคือทำให้เกิดความทุกข์ยาก แล้วเป็นคุณล่ะ? เป็นคุณมันทำให้รู้ปัญหา รู้ปัญหา รู้โดยการแยกแยะ มันปล่อยวางแล้วปล่อยวางเข้ามาเดี๋ยวมันคิดอีกล่ะ? ปล่อยวางแล้วทำไมมันยังไม่สิ้นกระบวนการของมันล่ะ? มันต้องมีสติ มันต้องมีการเปรียบเทียบนะ แล้วมันทำบ่อยครั้งเข้าๆ นี่ตังคปทานจนเป็นสมุจเฉทปทาน สมุจเฉทปทานมันขาดมันไม่ใช่ปล่อยวาง

มันปล่อยวางนี่เราเป็นคนปล่อยวางไป เดี่ยวเราก็ไปหิบบมันอีกเพราะมันเสวยอารมณ์ แต่มันขาดไปแล้วนะ เวลามันขาด มันขาดออกไปจากใจ มันต่อกันไม่ได้ มันต่างอันต่างจริง ต่างอัน

ต่างอยู่ เก๊ๆ เชนๆ แต่มันก็อยู่ด้วยกัน เห็นไหม สอุปาทิเสสนิพพาน พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่ คนเข้าใจว่าเวลาเราทำความสะอาดของใจแล้ว ใจมันสะอาดคือไม่มีสิ่งใดตกค้างในหัวใจเลย มันไม่มีกิเลสตกค้างในหัวใจ แต่มันมีข้อมูล มีอริยสัจจะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเทศน์ว่าการพระเจ้าสุทโธทนะ สามเณรราหุล นางพิมพา ถ้าไม่ใช่สัญญา ไม่ใช่ข้อมูลมันจะรู้จักพ่อแม่ได้อย่างไร? นี่พ่อเรา อดีตภรรยาเรา ลูกเรา อันนี้มันคืออะไร? นี่คืออะไร? นี่สิ่งที่ตกอยู่ในหัวใจใช่ไหม? สิ่งที่เป็นอุปาทิเสสนิพพาน คือธาตุ ๔ และขันธ ๕ นี่สิ่งนี้เวลาสิ้นกิเลส เวลาตายไป เห็นไหม อุปาทิเสสนิพพาน คือจิตที่มันสะอาดบริสุทธิ์ เพราะธาตุ ๔ และขันธ ๕ นี่มันเป็นปัจจัยเครื่องอาศัย มันเป็นเรื่องที่เหลืออยู่ มันเป็นความสะอาดบริสุทธิ์ของใจ ใจมันสะอาดอยู่

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเวลามันขาดมันขาดอย่างนี้ ถ้ามันขาด กิเลสมันขาดออกไป แต่ข้อมูลต่างๆ มันก็ยังเหลือของมัน บุญกุศลมันก็เป็นอย่างนี้ บุญกุศล เห็นไหม คุณิพระอรหันต์ที่สิ้นจากกิเลสแล้ว บางองค์มีอำนาจวาสนา บางองค์คุณิพระอรหันต์ที่ว่าฉันข้าวไม่เคยอิ่มเลย คนเรากินข้าวไม่เคยอิ่มนี้ทุกขั้ไหม? ไม่เคยอิ่มแม้แต่มื้อเดียวเลย เวลาพระสารีบุตรได้ยืมขำนี้ไปจับบาตรไว้ บอกว่า “อ้าว.. ให้ฉัน ฉันให้อิ่มเลย” อิ่มมือนั้น นิพพานมือนั้นเลย เห็นไหม

นี่เพราะสิ่งที่ทำมา แม้แต่พระอรหันต์ พระสืวลียังมีลาภสักการะ มีสิ่งต่างๆ ลาภสักการะ แต่เป็นพระอรหันต์แล้วไม่ติดหรอก สิ่งนั้นไม่ติดหรอก เพราะอะไร? เพราะถ้ามันติดมันไม่ใช่พระอรหันต์หรอก แต่ในเมื่อลาภสักการะเราทำมา คุณิอย่างเราเกิดมา คุณิบางคนขี้เหร่ บางคนเกิดมาแล้วสวยงาม นี่มันเป็นอะไร? มันเป็นผล มันเป็นวิบากใจ มันเป็นผล ผลที่เราเกิดมาแล้วแต่หัวใจต่างหากล่ะ?

คุณิคนมีปัญญา คนมีคุณธรรม ไอ้เรื่องขี้ริ้วขี้เหร่ ไอ้นั่นมันเรื่องภายนอกให้เขาดู แต่ยิ่งดีใหญ่ ยิ่งไม่เป็นภาระให้เราุ่นวาย แต่ถ้าเราทุกอย่างสมดุลด้วย ร่างกายเราสวยงามด้วย จิตใจเราสวยงามด้วย สิ่งต่างๆ สวยงาม เห็นไหม คุณิเวลาเทียบถึงศีล นี่เป็นดอกไม้ที่สวยงาม มีกลิ่นหอมด้วย ใครๆ ก็ชอบใจ ดอกไม้ที่ขี้เหร่แต่มีกลิ่นหอมคนก็ยังพอใจนะ ดอกไม้ขี้เหร่ด้วย กลิ่นก็เหม็นด้วย ไปไหนไม่มีใครสนใจเลย

“กลิ่นของศีลมันหอมทวนลม”

กลิ่นของศีล กลิ่นของธรรม ถ้าเราทำคุณงามความดีของเรา ไม่ต้องไปต้องการให้ใครยอมรับ ไม่ต้องการให้โลกเขามาสูงส่งกับเรา ไม่ต้องการหอรอก มันเป็นไปโดยธรรมชาติ แต่ถ้าเราแสวงหาเราต้องการนั้นมันเล่ห์กลนะ ถ้ามันเป็นเล่ห์เป็นกลขึ้นมา มันก็เป็นกิเลสทั้งนั้นแหละ

วันนี้วันพระ เราต้องเข้าใจก่อน สังคมจากภายนอก..สังคมจากภายนอกมันไปจากใคร? มันไปจากเรานี้แหละ มนุษย์รวมขึ้นมาเป็นสังคม เราพยายามทำใจของเราให้ดี เรารักษาใจเราให้ดี อยู่กับเขาโดยไม่คิดเขานะ นี่มันเป็นภาวะ มันเป็นเรื่องที่มันจะเปลี่ยนแปลง โลกนี้เป็นอนิจจัง สิ่งต่างๆ มันเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สังคมมนุษย์ที่ดี หมู่ชุมชนที่ดี เปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ดีขึ้นมา นะ เราอยู่ในสังคมนั้น สังคมนั้นร่วมเย็นเป็นสุข มันก็มีความร่วมเย็นเป็นสุขนะ

คุณครูพระเรา เห็นไหม ครูบาอาจารย์ที่ท่านวางรากฐานมา แล้วเราได้ประพฤติปฏิบัติ แล้วถ้าก่อนหน้านั้นมันไม่มีใครทำ แล้วทำขึ้นไปแล้ว ทำขึ้นไปสังคมเขาก็ต่อต้าน สังคมต่อต้านนะ พระธาตุคงไปที่ไหนก็แล้วแต่เขาจะต่อต้าน เขาจะขับไล่ แล้วสังคมต่อต้าน กิเลสเราก็สุขอยู่เต็มหัวใจ แล้วเราต้องประพฤติปฏิบัติ ถ้าไม่มีอำนาจวาสนามา เราจะไม่มีกำลังเข้มแข็งพอจะสู้กับตัวเองได้ แต่นี้ครูบาอาจารย์ท่านวางรากฐานไว้

เหมือนสังคมที่ดี ในสังคมที่ดีเราก็ทำมาหากินของเรา เราอยู่ของเรา เราเจองานเขา สังคมที่ดีทำให้ดี นี่บุญเกิด เห็นไหม เกิดในประเทศอันสมควร ข้างนอกสมควร ข้างนอกคือสังคมมันสมควร ในประเทศของเราที่พ่อแม่ของเรา ครอบครัวของเรานี้ประเทศอันสมควร แล้วสมควรจากภายใน ถ้าเรามีจุดยืนของเรา เรารักษาของเรา เรารักษาใจเรา

ถ้าทุกคนเป็นคนดีหมด สังคมจะเข้มแข็งไปโดยธรรมชาติ แต่นี่สังคมมันเป็นอย่างนี้ สังคมเป็นอย่างนี้เราก็เป็นกรรมของสัตว์ สัตว์เกิดมามีกรรมประจำตัวนะ สัตว์เกิดมา เห็นไหม คุณติแบ่งแยกเป็น ๒ ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยและไม่เห็นด้วย ทำไมเขาเป็นอย่างนั้นล่ะ?

นี่เพราะเป็นความเห็นของเขา ถึงเขามีข้อมูลของเขา แต่เขาก็ไม่เชื่อของเขา เห็นไหม นี่กรรมมันบังตา แล้วสิ่งที่เป็นอย่างนั้นเราก็ทำหน้าที่ของเรา แล้วเราทำของเราให้ได้ จากข้างนอกนะ ความร่วมเย็นเป็นสุขจากสังคม ความร่วมเย็นเป็นสุขจากหัวใจของเรา

พุทธะ พุทธโธ พระผู้ประเสริฐในหัวใจของเรา สร้างให้ดี ทำให้ดี ชาวพุทธเป็นอย่างนี้นะ ทำบุญกุศลแล้วเดือนสติเรา โลกมันจะเร่าร้อนขนาดไหน เรารับรู้มันก็เร่าร้อนนะ แต่ใจเรามั่นคง

แต่ถ้าเราไม่มีหลักของเราเลย โลกเราเร้าร้อนแล้วเราก็ตีโพยตีพาย “ทำไมเป็นอย่างนี้ ทำไมเป็นอย่างนี้?”

มันเป็นกรรมของสัตว์ สัตว์ได้สร้างบุญสร้างกรรมกันมา แล้วเกิดมาพบกัน มันเป็นสายบุญสายกรรมกันมา สิ่งที่ทำขึ้นมาแล้วเราตั้งสติ ในปัจจุบันมันเป็นอย่างนี้แล้ว เราจะทำให้ดีขึ้นไปเรื่อยๆ สร้างสมบุญญาธิการ ทำสิ่งที่ดีไว้ มันจะเป็นประโยชน์กับเรา เอวัง